

УДК 351.74(477)

Інна Олегівна ОСТАПЕНКО,

*здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ЗАСНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ОРГАНУ ПІДТРИМКИ ПРАВОПОРЯДКУ У ВІЙСЬКОВОМУ ГАРНІЗОНІ

Головним завданням сучасної правової держави є реалізація правоохоронної функції, забезпечення якої неможливе без існування надійної правоохоронної системи.

Одним з основних суб'єктів правоохоронної діяльності, забезпечення законності, правопорядку та військової дисципліни, захисту конституційних прав військовослужбовців у Збройних Силах України в цілому та у гарнізоні зокрема, є Військова служба правопорядку (далі – Служба правопорядку), до основних завдань та функцій якої зокрема віднесено запобігання, виявлення і припинення злочинів та інших правопорушень у Збройних Силах України, обставин, причин і умов, що їм сприяли, а також захист військового майна від розкрадання та інших протиправних посягань. Однак Служба правопорядку не має юридичних повноважень вести досудове слідство, оперативно-розшукову діяльність тощо. Так, якщо військовослужбовець самовільно залишив частину, військовим слід звернутися до державних правоохоронних органів та чекати відповідних дій.

На разі, в Україні склалася така ситуація, коли під час виконання завдань в зоні проведення антитерористичної операції, в інших військових гарнізонах в умовах дії особливого періоду діюча система правоохоронних органів не забезпечує ефективне та оперативне розслідування військових злочинів, що негативно впливає на стан боєготовності військових частин і підрозділів Збройних Сил України та інших військових формувань у межах гарнізону.

Відповідно до чинного законодавства України проведення досудового розслідування кримінального правопорушення, у тому числі у військовій сфері, належить до компетенції органів Національної поліції України, в окремих випадках досудове розслідування проводять слідчі органів безпеки України, Національного антикорупційного бюро України, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства.

Однак, поліція відчуває певні труднощі під час проведення оперативно-розшукових і слідчих заходів при розслідуванні

специфічних складів злочинів у військовій сфері, вчинених військовослужбовцями на території дислокації військових частин, а також у населених пунктах, які розташовані на лінії розмежування. У зв'язку з цим виникає необхідність у створенні єдиного незалежного правоохоронного органу із функціями забезпечення правопорядку та широкими повноваженнями щодо виявлення, припинення, розслідування і запобігання правопорушень, скоєних військовослужбовцями, на місцевому рівні у межах військового гарнізону та на території держави в цілому.

У переважній більшості провідних країн Європи та світу, таких як США, Велика Британія, Франція, Китай, Японія та інших, правоохоронні органи з військовим статусом (військова поліція, карабінери, жандармерія) функціонують в структурі їх збройних сил, підпорядковані міністру оборони або мають подвійне підпорядкування, наділені широкими повноваженнями щодо виявлення, припинення та розслідування злочинів, скоєних військовослужбовцями, а також виконують поліцейські та адміністративні функції в інтересах відповідної країни.

Враховуючи досвід із забезпечення правопорядку у військових структурах найбільш розвинутих країн Європи та світу, в яких функціонують правоохоронні органи з військовим статусом, рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 15.02.2008 було схвалено Концепцію реформування кримінальної юстиції України, якою передбачено перетворення Служби правопорядку у Військову поліцію України та віднесення до її компетенції розслідування військових злочинів, проект закону про яку з 2015 року знаходиться на розгляді у Верховній Раді України (проект Закону № 1805 від 21.01.2015).

Таким чином існує необхідність у створенні в рамках такої Військової поліції оперативно-розшукових підрозділів для розслідування правопорушень, які вчиняють військовослужбовці гарнізону. Адже правопорушення у військовій сфері мають свої специфічні особливості (наявність соціального суб'єкту, специфічне розташування об'єктів, неможливість проведення окремих слідчих дій представниками Національної поліції України тощо).

Події останнього часу продемонстрували масові повторювання правопорушень, які трапляються у військовій сфері. Так, одним із таких правопорушень є пожежі на військових складах. За останні три роки в різних гарнізонах України на складах боєприпасів та військової техніки сталися до десятка пожеж різної інтенсивності, серед яких: жовтень 2015 року – місто Сватове у Луганській області,

березень 2017 року – місто Балаклія у Харківській області, вересень 2017 року – село Малоянисоль у Донецькій області, вересень 2017 року – селище Калинівка Вінницької області та інші. За кожним випадком відомості внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Однак, слід зазначити, що правопорушення повторюються, а військова інфраструктура протягом останніх років зазнає значних ударів та втрат, що призводить до знищення стратегічних запасів військового майна та послаблення обороноздатності держави.

Так, військова поліція повинна не лише забезпечувати здійснення досудового розслідування з урахуванням специфіки військової служби, а й попереджувати та виявляти правопорушення.

Таким чином, створення Військової поліції удосконалить організацію забезпечення правопорядку і законності у Збройних Силах України, правоохоронних органах спеціального призначення та інших військових формуваннях у межах гарнізону, забезпечить можливість оперативно здійснювати розслідування найбільш поширених військових злочинів, що позитивно вплине на рівень національної безпеки держави.

Одержано 12.10.2017

УДК 342.1

Юрій Юрійович ПАЙДА,

доцент кафедри загальноправових

дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-6424-6419>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В РОБОТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Реформування правоохоронної системи України є одним із найважливіших кроків на шляху становлення демократичної держави, в якій пануватиме верховенство права. Упродовж реформи органи внутрішніх справ повинні пройти складний процес трансформації із каральних органів у сервісну службу європейського зразка, основним завданням якої стане забезпечення прав та свобод людини. Необхідним елементом реалізації згаданої трансформації є реформування порядку підготовки майбутніх